การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

THE PERFORMANCE ACCORDING TO IDDHIPADA 4 IN STUDY OF STUDENTS IN PHRABOROMMATATUPITAKVITTAYA SCHOOL, MUANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สุกิจ มลสวัสดิ์
โรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2)เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี อายุ เกรดเฉลี่ย ชั้นปี และวัดที่จำพรรษาต่างกัน 3)เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ในหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 รูป เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Z - test และ F - test

ผลการวิจัยพบว่า

การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ และด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุ

พิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ เกรดเฉลี่ย ชั้นปี และวัดที่จำพรรษาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา พบว่า กิจกรรมสร้างปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผลในการศึกษามีน้อย จิตใจยังไม่มั่นคงและ ความกระตือรือร้นในการศึกษามีน้อย ผู้บริหารจึงควรสอดแทรกกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างการคิดค้นที่หลากหลาย ฝึกให้นักเรียนมีความใคร่ครวญหาเหตุผลในการศึกษาของตนเอง ควรพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเพิ่มความสนใจในการศึกษา ควรเพิ่มกิจกรรมเสริมสร้างสมาธิให้แก่นักเรียนให้มากขึ้น

คำสำคัญ: หลักอิทธิบาท 4, โรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา

Abstract

The objectives of this this research were as follow :- 1) to study Iddhipada 4 of the students in Phraborommatatpitakvittaya School, Muang district, Nakhon Si Thammarat province. 2) to compare in the different of age, average grade point, educational level and the length of period that the students live in the school as a monk. 3) The information is to study and recommend also support the performance of the student by following Iddhipada 4 during their studying in Phraborommatatpitakvittaya School. We use the samples by using table Krejcie and Morgan. The samples are 132 student monks. The instrument to collect data is open answer and close answer questionnaires. Data analysis by instant computer program, statistical analysis by frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, Z.test and F.test

The results found that :-

We found that by the performance according to Iddhipada 4 of students of Phraborommatatpitakvittaya School by age, average grade point, educational level and the length of period that the student live in the school as a monk is in a high level. The highest level is Janta ; the satisfaction, Viriya; try - attemp-willing

to do , Vimongsa ; wisdom- intellect- reasonable is in the high level. The comparison of research that concern to Iddhipada 4 of the students in Phraborommatatpitakvittaya School , when we divide by age, average grade point, educational level and the length of living in the temple, the significant is .001

The recommendation and the way to support Iddhipada 4 of Phraborommatatpitakvittaya School , we found that there are less learning method. There are less activities to find out the wisdom of learning. There are less attention to the lesson. Their mind are not stable. There do not alert to learn and study. The way to support is the management should design many activities to make the students alert and have more ideas. The students should find out the way to study by themselves. The teacher should take the student to study outside the area. The management and teacher should create more activities to make the student have good mind and have positive attitude to study.

Keywords: Iddhipada 4, Phraborommatatupitakvittaya School

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันโลกได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการปฏิบัติธรรมน้อยลง และเมื่อมองถึงการประสบผลสำเร็จในการศึกษา มักจะไม่ประสบความสำเร็จ เป็นเพราะขาดการปลูกฝังอบรมคุณธรรม จริยธรรมที่ควรยึดถือปฏิบัติ โดยเฉพาะคุณธรรมที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า ธรรมที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จได้นั้น คือหลักอิทธิบาท 4 อันได้แก่ 1. ฉันทะ คือ ความพอใจ ได้แก่ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป 2. วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย 3. จิตตะ คือ ความคิด ได้แก่ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป 4. วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง หรือทดลอง ได้แก่ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ

ตรวจหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไข ปรับปรุงเป็นต้น (พระธรรมปิฎก ปอ.ปยุตฺโต, 2538)

โรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา เป็นหนึ่งในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร ได้รับการอนุญาตจัดตั้งวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2535 มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส มีนักเรียนที่เข้าเรียนแต่ละปีการศึกษา 140 - 200 รูป (ฝ่ายวิชาการ, 2550) นับตั้งแต่ได้รับอนุมัติจัดตั้งโรงเรียนปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันมีพระภิกษุและสามเณรได้จบการศึกษาไปหลายรุ่นแล้ว ส่วนสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการศึกษาคือ มีใจรักในการศึกษา ขยันหมั่นเพียร ตั้งอกตั้งใจพิจารณาทบทวนความรู้ที่ได้ศึกษามา จนทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จและจบหลักสูตร ด้วยว่านักเรียนในอดีตได้ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่เป็นประจำ แต่เนื่องด้วยว่าในปัจจุบันมีนักเรียนส่วนหนึ่ง ไม่ใส่ใจในการศึกษา ความพยายามน้อยลง จิตไม่ฝักใฝ่ในการศึกษา และไม่พิจารณาการศึกษาของตนเอง จึงทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จคือจบการศึกษาตามหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากขาดการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 คือ ขาดฉันทะ ความไม่มีใจรัก ขาดวิริยะ ไม่มีความพากเพียรพยายาม ขาดจิตตะ ไม่เอาใจใส่ และขาดวิมังสา ไม่คิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา และเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 อยากจะทราบเหตุผลว่า นักเรียนที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการศึกษานั้นเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 หรือไม่ จึงมีความสนใจทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 มากขึ้น และทำให้นักเรียนของโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยาเป็นผู้ประสบผลสำเร็จในการศึกษาตามหลักสูตร เป็นนักเรียนที่มีประสิทธิภาพทั้งคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ความสามารถ เป็นศาสนทายาทที่ดี ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี และสามารถนำคุณธรรมความรู้ไปพัฒนาตนเอง สังคม ประเทศชาติได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี อายุ เกรดเฉลี่ย ชั้นปี และวัดที่จำพรรษาต่างกัน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิจัยดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 132 รูป ใช้การสุ่มตามลำดับชั้น และใช้การสุ่มแบบเป็นสัดส่วน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้าง โดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะคำถามแบบมีคำตอบให้เลือกตอบ (Check list) ได้แก่ อายุ เกรดเฉลี่ย ชั้นปี และวัดที่จำพรรษา จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 27 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Opened form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายและ/หรือกรอบการวิจัยในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 ศึกษาทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลและการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.4 เขียนนิยามปฏิบัติการให้ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละลักษณะที่ต้องการวัดและสร้างข้อคำถามตามที่ได้นิยามไว้

3.5 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และทำการปรับปรุงเนื้อหา

3.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสะเรียง ที่มีสภาพเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บจริงแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 รูป เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.75

3.7 นำแบบสอบถามที่ได้จากทำการ (try out) แล้วมาจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Z - test และหาค่า F – test

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” นั้น พอสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด จำนวน 132 รูป จำแนกตามตัวแปร ดังต่อไปนี้

1.1 จำแนกตามอายุ พบว่า นักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 13 - 16 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 103 รูป คิดเป็นร้อยละ 78.03 และมีอายุ 17 ปี หรือสูงกว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 29 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.97

1.2 จำแนกตามเกรดเฉลี่ย พบว่านักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ย 2.01 - 3.00 มีจำนวนทั้งสิ้น 60 รูป คิดเป็นร้อยละ 45.45 เกรดเฉลี่ย 2.00 หรือต่ำกว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 42 รูป คิดเป็นร้อยละ 31.82 และเกรดเฉลี่ย 3.01 - 4.00 มีจำนวนทั้งสิ้น 30 รูป คิดเป็นร้อยละ 22.73

1.3 จำแนกตามชั้นปี พบว่า นักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 58 รูป คิดเป็นร้อยละ 43.94 อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2มีจำนวนทั้งสิ้น 27 รูป คิดเป็นร้อยละ 20.46 อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนทั้งสิ้น 15 รูป คิดเป็นร้อยละ 11.36 อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนทั้งสิ้น 15 รูป คิดเป็นร้อยละ 11.36 อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวนทั้งสิ้น 10 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.58 และอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนทั้งสิ้น 7 รูป คิดเป็นร้อยละ 5.30

1.4 จำแนกตามวัดที่จำพรรษา พบว่า นักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำพรรษาอยู่ในวัดพระนคร มีจำนวนทั้งสิ้น 74รูป คิดเป็นร้อยละ 56.06 จำพรรษาอยู่ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีจำนวนทั้งสิ้น 36 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.27 จำพรรษาอยู่ในวัดศรีทวี มีจำนวนทั้งสิ้น 16 รูป คิดเป็นร้อยละ 12.13 น้อยที่สุดจำพรรษาอยู่ในวัดชลเฉนียน มีจำนวนทั้งสิ้น 6 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.54

2. ผลการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมพบว่านักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา

โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม และด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ ด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ พบว่านักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา โดยรวม อายุ 13 - 16 ปี อยู่ในระดับปานกลาง อายุ 17 ปี หรือสูงกว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อายุ 13 - 16 ปี พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอายุ 17 ปี หรือสูงกว่า พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม และด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเกรดเฉลี่ย พบว่านักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา โดยรวม เกรดเฉลี่ย 2.00 หรือต่ำกว่า อยู่ในระดับปานกลาง เกรดเฉลี่ย 2.01 - 3.00 อยู่ในระดับมาก และ เกรดเฉลี่ย 3.01 - 4.00 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เกรดเฉลี่ย 2.00 หรือต่ำกว่า เกรดเฉลี่ย 3.01 - 4.00 พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เกรดเฉลี่ย 2.01 - 3.00 พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม และด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เกรดเฉลี่ย 3.01 - 4.00 พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล และด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.4 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามชั้นปี พบว่า นักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ใน

การศึกษา โดยรวม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับปานกลาง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก

2.5 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามวัดที่จำพรรษา พบว่านักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยามีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา โดยรวม จำพรรษาวัดชลเฉนียน อยู่ในระดับมากที่สุด จำพรรษาวัดพระนคร อยู่ในระดับมาก จำพรรษาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และจำพรรษาวัดศรีทวี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จำพรรษาวัดชลเฉนียน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน จำพรรษาวัดพระนคร พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม และด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จำพรรษาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ และด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จำพรรษาวัดศรีทวี พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติ Z - test พบว่า นักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ และด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3.2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม

เกรดเฉลี่ย พบว่าการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4ในการศึกษาโดยรวม ที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ และด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย เป็นรายคู่ โดยวิธีของ LSD (Least Significant Difference) พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ ด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล และโดยรวม จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มที่มีเกรดเฉลี่ย 3.01 - 4.00 มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มที่มีเกรดเฉลี่ย 2.00 หรือต่ำกว่า และมากกว่ากลุ่มที่มีเกรดเฉลี่ย 2.01 - 3.00 กลุ่มที่มีเกรดเฉลี่ย 2.01 - 3.00 มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มที่มีเกรดเฉลี่ย 2.00 หรือต่ำกว่า

3.3 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามชั้นปี พบว่า การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4ในการศึกษาโดยรวม ที่มีชั้นปีต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ และด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของ LSD (Least Significant Difference) พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ ด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล และโดยรวม จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 มากกว่า

กลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 มากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 มากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 และมากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 กลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 มากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 มากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 และมากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 กลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 กลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 กลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนกลุ่มอื่นไม่พบความแตกต่าง

3.4 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามวัดที่จำพรรษา พบว่า การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4ในการศึกษา โดยรวม ที่มีวัดที่จำพรรษาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ และด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย เป็นรายคู่ โดยวิธีของ LSD (Least Significant Difference) ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ ด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล และโดยรวมจำแนกตามวัดที่จำพรรษา เป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มที่จำพรรษาวัดชลเฉนียน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มที่จำพรรษาวัดศรีทวี มากกว่ากลุ่มที่จำพรรษาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และมากกว่ากลุ่มที่จำพรรษาวัดพระนคร กลุ่มที่จำพรรษาวัดพระนคร มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มที่จำพรรษาวัดศรีทวี และมากกว่ากลุ่มที่จำพรรษาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ส่วนกลุ่มอื่นไม่พบความแตกต่าง

4. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

พบว่า นักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา ได้เสนอปัญหาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา มากที่สุดคือด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล เรื่องการพิจารณาคิดค้นวิธีศึกษามีน้อย กิจกรรมสร้างปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผลในการศึกษามีน้อย รองลงมาด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ เรื่องจิตใจยังไม่มั่นคงและความเอาใจใส่ต่อการศึกษามีน้อย และปัญหาน้อยคือด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม เรื่องมีความพยายามในการศึกษาน้อย ความกระตือรือร้นในการศึกษามีน้อย กิจกรรมสร้างทักษะความอดทนในการศึกษามีน้อยไป

พบว่า นักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา ได้เสนอแนวทางแก้ไขการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา มากที่สุดคือด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล เรื่องสอดแทรกกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างการคิดค้นที่หลากหลายเฉพาะตัว ฝึกให้นักเรียนมีความใคร่ครวญหาเหตุผลในการศึกษาของตนเอง รองลงมาคือด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ ควรพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเพิ่มความสนใจในการศึกษา ควรเพิ่มกิจกรรมเสริมสร้างสมาธิให้แก่นักเรียนให้มาก และน้อยที่สุดคือด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม เรื่องควรมีการให้รางวัลแก่นักเรียนที่มีความพยายามในการศึกษา การเรียนการสอนควรจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะให้หลากหลาย ยกย่องนักเรียนที่มีความอดทนให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัย มาอธิบายเชื่อมโยงกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนมีอายุ 13-16 ปี ส่วนใหญ่มีผลการศึกษาคือ เกรดเฉลี่ย 2.01-3.00 ส่วนใหญ่อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และส่วนใหญ่จำพรรษาวัดพระนคร มากที่สุด นักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนบวชเป็น

พระภิกษุสามเณร ได้รับการอบรมสั่งสอนปลูกฝัง ส่งเสริม พัฒนาหลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เป็นประจำ และยังได้รับการบรรจุในหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมด้วย ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักอิทธิบาท 4 เป็นอย่างดี สามารถนำไปปฏิบัติ เพื่อผลสำเร็จในการศึกษาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ เภรีริด ศึกษาวิจัยเรื่อง “การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิธรรมของบุคลากรในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติ ภาค 8” (วสันต์ เภรีริด, 2551) ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิธรรมของบุคลากรในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติ ภาค 8 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะและด้านวิมังสา อยู่ในระดับมาก ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ พบว่า จำแนกตามอายุ จำแนกตามเกรดเฉลี่ย จำแนกตามชั้นปี และจำแนกตามวัดที่จำพรรษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถาบันที่เรียนเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งสอนหลักสูตรพระปริยัติธรรม รวมถึงหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาเรียนรู้ รวมถึงครู อาจารย์ได้ปลูกฝัง ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำ นักเรียนจึงรู้วิธีที่ทำให้ตนประสบผลสำเร็จในการศึกษา ด้านความรู้ การกระทำ ความคิด พฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พ.อ.ปิ่น มุทุกันต์ (ปิ่น มุทุกันต์, 2518) ที่ได้อธิบายไว้ว่า อิทธิบาท 4 (วิธีทำงานให้สำเร็จ) ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้คือ หลักอิทธิบาทสี่ ซึ่งมีอยู่ในหลักสูตรวิชาทางศาสนาแทบทุกโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎกที่กล่าวว่า อิทธิบาท 4 คือคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลมุ่งหมาย (พระธรรมปิฎก ปอ.ปยุตฺโต, 2538) สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ) อธิบายไว้ว่า ใครจะทำอะไรก็ตามจะต้องมีความพอใจเป็นฐานจิต ที่จะให้ดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ (พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ), 2537)

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เมื่อพิจารณาข้อคำถามรายข้อแล้ว พบว่า นักเรียนมีความพอใจในสถาบันที่เรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อภิปรายได้ว่าเป็นเพราะนักเรียนเมื่อบวชเป็นพระภิกษุสามเณรแล้ว ได้ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ได้รับการดูแล อบรมสั่งสอนจากเจ้าอาวาส ครูที่เป็นพระภิกษุและฆราวาสเป็นอย่างดี จึงทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสถาบันที่เรียน ซึ่งเป็นที่อบรมบ่มนิสัยให้เป็นนักเรียนที่ดีมีคุณธรรม ประสบความสำเร็จในการศึกษาขั้นสูงสุดของโรงเรียน และพบว่า นักเรียนมีใจรักที่จะศึกษาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อภิปรายได้ว่า นักเรียนบางส่วนมีความพอใจในการศึกษาที่ตนเองศึกษาอยู่เท่านั้น ไม่ว่าครูจะ

สั่งสอนอบรมเรื่องใดก็จะศึกษาแต่ในเรื่องนั้น และปฏิบัติตามที่ครูได้สั่งสอนไว้ พูดง่าย ๆ คือ ศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ครูสอนเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร ครู ต้องช่วยกันเอาใจใส่ ส่งเสริม พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เทคนิควิธีการ กิจกรรมที่ปลุกเร้าให้นักเรียนเกิดความรักที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง ทำให้มีผลการศึกษาดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถิต รัชปัตย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคฤหัสถ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด (สถิต รัชปัตย์, 2548)” ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ด้านวิธีปฏิบัตินั้น พบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์ส่วนใหญ่ได้ให้ทัศนะที่คล้ายคลึงกันว่า ในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นแล้ว เป้าหมายที่ตั้งไว้ก็คือการประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำ ต้องเริ่มที่ฉันทะให้เกิดขึ้นในใจของตนเองก่อน คือ รักชอบอยากที่จะทำในสิ่งนั้นการนำองค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ไปประยุกต์หรือปรับใช้กับการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ มีการนำไปใช้เป็นปกติวิสัยทั้งการปฏิบัติโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ จากการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษาส่วนใหญ่ได้ยึดหลักปฏิบัติ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียน โดยมีใจรักในสถาบันการศึกษาของตน มีความรักและความชอบในสาขาวิชาคำนึงถึงเป้าหมายที่ตนเองต้องการ

3. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่านักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา ที่มีอายุ เกรดเฉลี่ย ชั้นปี และวัดที่จำพรรษาต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่านักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา ที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาแตกต่างกัน สมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่านักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา ที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาแตกต่างกัน สมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ว่านักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา ที่มีชั้นปีต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาแตกต่างกัน และสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ตั้งไว้ว่านักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา ที่มีวัดที่จำพรรษาต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาแตกต่างกัน ที่เป็นดังนั้นอาจเป็นเพราะว่า นักเรียนที่มีอายุ เกรดเฉลี่ย ชั้นปี และวัดที่จำพรรษาต่างกัน มีความรู้ ความเข้าใจ หลักอิทธิบาท 4 ไม่เท่ากัน เนื่องด้วยเหตุผลที่ว่าเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุและสามเณรไม่พร้อมกัน มีอายุ มีเกรดเฉลี่ย ชั้นปี

ไม่เท่ากัน จึงมีการปฏิบัติหลักอิทธิบาท 4 ต่างกัน จึงทำให้พบความแตกต่าง ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ บุญมี บุญเอี่ยม (บุญเอี่ยม บุญมี, 2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต ที่มีประวัติการผ่านการฝึกอบรมต่างกัน มีการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการทำงานโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน และขัดแย้งกับงานวิจัยของวสันต์ เภรีริด ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิธรรมของบุคลากรในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติ ภาค 8” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิธรรมของบุคลากรในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติ ภาค 8 พบว่าบุคลากรที่มีเพศและสายงานแตกต่างกัน มีระดับค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิธรรม ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะและด้านวิมังสา ไม่แตกต่างกัน

สรุป

ธรรมที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จได้ คือหลักอิทธิบาท 4 อันได้แก่ 1. ฉันทะ คือ ความพอใจ ได้แก่ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป 2. วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย 3. จิตตะ คือ ความคิด ได้แก่ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป 4. วิมังสา คือ ความไตร่ตรองหรือทดลอง ได้แก่ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น

โรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา เป็นหนึ่งในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร ได้รับการอนุญาตจัดตั้งวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2535 มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส มีนักเรียนที่เข้าเรียนแต่ละปีการศึกษา 140 - 200 รูป (ฝ่ายวิชาการ, 2550) นับตั้งแต่ได้รับอนุมัติจัดตั้งโรงเรียนปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันมีพระภิกษุและสามเณรได้จบการศึกษาไปหลายรุ่นแล้วส่วนสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการศึกษาคือ มีใจรักในการศึกษา ขยันหมั่นเพียร ตั้งอกตั้งใจพิจารณาทบทวนความรู้ที่ได้ศึกษามา จนทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จและจบหลักสูตร

ดังนั้นการจะทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการศึกษาได้ ผู้บริหารจะต้องมีการปลูกฝังความพอใจ ความรัก ความสนใจ ความปรารถนาที่จะศึกษาให้ประสบความสำเร็จให้กับนักเรียน โดยจัดกิจกรรมนิเทศการศึกษา กิจกรรมแนะแนวบุคคลตัวอย่าง และต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นว่าการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 นั้นสามารถทำให้ประสบผลสำเร็จในการศึกษาจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องคือเจ้าอาวาส ควรรักษามาตรฐานให้อยู่ในระดับมาก และพัฒนาให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมการปลูกฝัง ความพอใจ ความรัก ความสนใจ ความปรารถนาที่จะศึกษาให้ประสบความสำเร็จให้กับนักเรียน โดยจัดกิจกรรมนิเทศการศึกษา กิจกรรมแนะแนว บุคคลตัวอย่าง และต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นว่าการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 นั้นสามารถทำให้ประสบผลสำเร็จในการศึกษาจริง ๆ

1.2 ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องคือเจ้าอาวาส ควรรักษามาตรฐานให้อยู่ในระดับมาก และพัฒนาให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่งเสริม พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน โดยสอดแทรกกิจกรรมส่งเสริมความเพียรพยายาม อุตสาหะ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ให้แก่นักเรียน เช่น ศึกษานอกสถานที่แล้วจดบันทึกสิ่งที่ได้พบเห็นเพื่อนำมารายงานหน้าชั้นเรียน มอบหมายงานให้นักเรียนทำจากระดับความง่ายไปสู่ระดับความยากของงานที่มอบหมายให้นักเรียนทำ

1.3 ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องคือเจ้าอาวาส ควรรักษามาตรฐานให้อยู่ในระดับมาก และพัฒนาให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมกิจกรรม เช่นการฝึกสมาธิก่อนเรียน ทำวัตรเช้า - เย็น การทำงานเป็นทีมเวิร์ค ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ใส่ใจ ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย

1.4 ด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องคือเจ้าอาวาส ควรรักษามาตรฐานให้อยู่ในระดับมาก และพัฒนาให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการใช้ปัญญา ในการพิจารณาหาเหตุผลในการศึกษา การใช้ปัญญาพิจารณาการทำข้อสอบ การใช้ปัญญาพิจารณาผลของการศึกษา การใช้ปัญญาคิดค้นวิธีศึกษาหาความรู้ เช่น การฝึกวิปัสสนาปัญญาให้แก่นักเรียนได้ฝึกฝน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เขา นักเรียนจะได้ปฏิบัติ และใช้ปัญญาในการคิดค้นวิธีศึกษาหาความรู้ได้ถูกต้องต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไข ดังนี้

2.1 ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ที่มีต่อการประสบความสำเร็จในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 ควรศึกษาการปฏิบัติอิทธิบาท 4 ที่มีผลต่อการทำงานของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

บุญมี บุญเอี่ยม. (2548). *ศึกษาการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด*. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พระธรรมปิฎก.ปอ.ปยุตฺโต (2538). *การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: คู่แข่ง.

_____ (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ฝ่ายวิชาการ. (2550). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา.

วสันต์ เภรีริด. (2551). การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิธรรมของบุคลากรในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติ ภาค 8. ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ปิ่น มุทุกันต์. (2518). *บันทึกธรรม ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา.

พระราชธรรมนิเทศ,ระแบบ ฐิตญาโณ. (2537). *นิเทศธรรม*. กรุงเทพมหานคร: วัดบวรนิเวศวิหาร.

สถิต รัชปัตย์. (2548). การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคฤหัสถ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ", 2548. *การศึกษามหาบัณฑิต* สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.